



บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ภาคเหนือ ครั้งนี้ครอบคลุมสาระสำคัญต่างๆ คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย การศึกษานำวิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1 เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของห้องสมุดประชาชนในภาคเหนือ
- 1.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรในปัจจัยด้านต่างๆ กับความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ
- 1.3 เพื่อศึกษาตัวแปรในปัจจัยด้านต่างๆ เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ

2. การศึกษานำ

ผู้วิจัยทำการศึกษานำโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยต่างๆ เพื่อนำเอาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบความคิด (Conceptual Framework) สำหรับการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้คือ ห้องสมุดประชาชนอำเภอที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในเขตภาคเหนือ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 104 แห่ง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดตัวแปรในการวิจัยเพื่อสร้างข้อกระทง จากนั้นได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมถูกต้อง โดยเฉพาะความตรง (Validity) แล้วนำมาปรับปรุง และนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจริงจำนวน 15 แห่ง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach) แล้วจึงปรับปรุงและนำไปใช้ต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมทั้งผู้ช่วยวิจัย โดยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนอำเภอทั้งหมดในเขตภาคเหนือ แล้วออกสัมภาษณ์ประกอบกับการตอบแบบสอบถามระหว่างวันที่ 7 พฤษภาคม - 27 กรกฎาคม 2533

จากจำนวนห้องสมุดประชาชนในเขตภาคเหนือทั้งหมด 104 แห่ง สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จำนวน 86 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 82.69

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าตอบตามวัตถุประสงค์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มหรือลดตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ศูนย์สารสนเทศ กระทรวงศึกษาธิการ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X

3.5 ตัวแปรที่นำมาศึกษา

แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.5.1 ตัวแปรต้น มีตัวแปรจากปัจจัยต่างๆ 2 ด้าน คือ

- ตัวแปรในปัจจัยด้านองค์ประกอบของห้องสมุด

ประชาชน

- ตัวแปรในปัจจัยด้านกระบวนการดำเนินงาน
ภายในห้องสมุดประชาชน

4. สรุปผลการวิจัย

ในการสรุปผลการวิจัยได้แยกสรุปเป็น 3 ตอนคือ ลักษณะทั่วไปของห้องสมุดประชาชนอำเภอในภาคเหนือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยด้านต่างๆ กับความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ และความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรในปัจจัยด้านต่างๆ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ดังรายละเอียดที่จะนำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างตั้งอยู่ห่างจากย่านชุมชนต่ำกว่า 100 เมตร ร้อยละ 47.7 รองลงมาอยู่ห่างจากย่านชุมชนระหว่าง 100-500 เมตร ร้อยละ 22.1 โดยที่กลุ่มตัวอย่างตั้งอยู่ในบริเวณที่สามารถเดินทางมาใช้บริการได้สะดวกสบายเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.4)
2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.4) มีอาคารเป็นเอกเทศขนาดของอาคารสามารถจัดวางวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ได้อย่างเพียงพอร้อยละ 61.6 มีเพียงร้อยละ 38.4 ที่ขนาดของอาคารไม่เพียงพอที่จะจัดวางวัสดุอุปกรณ์
3. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.4) ได้รับงบประมาณสนับสนุนเป็นประจำทุกปี โดยได้จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน (ร้อยละ 96.5) แต่ได้รับงบประมาณดำเนินงานดำเนินงานไม่เพียงพอ (ร้อยละ 82.6)
4. บุคลากรในการดำเนินงานของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักการภารโรง (ร้อยละ 76.7) รองลงมาเป็นเจ้าของที่ห้องสมุด (ร้อยละ 70.9) โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.0 มีบุคลากร 2 คน และร้อยละ 33.6 มีบุคลากร 1 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีคณะกรรมการห้องสมุด (ร้อยละ 52.3)

5. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.5) มีหนังสือพิมพ์ไม่เพียงพอ โดยที่กลุ่มตัวอย่างรับหนังสือพิมพ์รายวันไว้บริการ 3 ฉบับ ร้อยละ 41.9 รองลงมา รับ 2 ฉบับ ร้อยละ 34.9 มีวารสารไว้บริการระหว่าง 10-14 ชื่อเรื่องร้อยละ 30.2 มีต่ำกว่า 10 ชื่อเรื่องร้อยละ 25.6

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51.2 มีโต๊ะเก้าอี้ที่นั่งสำหรับนั่งอ่านหนังสือ อย่างเพียงพอ มีเพียงร้อยละ 48.8 ที่มีไม่เพียงพอ

วัตถุประสงค์ที่กลุ่มตัวอย่างมีเรียงตามลำดับคือ มีพัดลม ร้อยละ 94.2 มีบอร์ดจัดนิทรรศการหรือป้ายนิเทศ ร้อยละ 83.7 มีเครื่องทำน้ำเย็น ร้อยละ 79.1 และมีอุปกรณ์ในการซ่อมหนังสือ ร้อยละ 69.8

6. กลุ่มตัวอย่างมีสมาชิกโดยเฉลี่ย 355 คน ($X = 355$) และมีผู้มาใช้ บริการเฉลี่ยต่อวันประมาณ 68 คน ($\bar{X} = 68.05$)

7. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.4) ทำความสะอาดวันละครั้ง มีการตกแต่งบริเวณภายนอกห้องสมุด ร้อยละ 95.3 และมีการจัดมุมต่างๆ ภายใน ห้องสมุด ร้อยละ 90.7

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 58.1) มีความร่มรื่นสวยงาม ปาน กลาง และมีแสงสว่างอย่างเพียงพอ ร้อยละ 48.8

8. ในการจัดหาหนังสือมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 96.5 ที่ดำเนินการจัดหา โดยให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดหรือห้องสมุดดำเนินการจัดซื้อ และมีกลุ่ม ตัวอย่างที่ได้รับบริจาคหนังสือ สิ่งพิมพ์ ร้อยละ 80.2 มีเพียงร้อยละ 31.4 ที่ ดำเนินการจัดหาโดยการแลกเปลี่ยนหนังสือกับที่อื่น

ในการจัดซื้อหนังสือกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.2 ได้เปิดโอกาสให้ สมาชิกเสนอแนะก่อนการจัดซื้อหนังสือเป็นบางครั้ง และในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.0 ดำเนินการจัดซื้อหนังสือ 1-2 ครั้ง

9. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 91.9 มีการจัดหมวดหมู่หนังสือตาม ระบบทศนิยมของดิวอี้ โดยที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 81.4 มีหนังสือครบทุกหมวดหมู่

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.3) มีการจัดทำบัตรรายการหนังสือ และโดยส่วนรวมแล้ว มีผู้ใช้ห้องสมุดที่ใช้บัตรรายการในการค้นหาหนังสือเป็นบางครั้ง ร้อยละ 53.5 และมีร้อยละ 33.7 ที่ไม่ใช้บัตรรายการในการค้นหาหนังสือเลย

10. ประเภทของบริการที่กลุ่มตัวอย่างมีไว้บริการสมาชิกตามลำดับ คือ บริการให้ยืมและคืนหนังสือ ร้อยละ 100.0 บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า ร้อยละ 89.5 แนะนำการใช้ห้องสมุด ร้อยละ 77.9 บริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ร้อยละ 62.8 บริการศูนย์การเรียนรู้ ร้อยละ 58.1 บริการยืมระหว่างห้องสมุด ร้อยละ 45.3 บริการทางด้านโสตฯ ร้อยละ 26.7 และบริการรวบรวมบรรณานุกรม ร้อยละ 12.8

11. ประเภทของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่กลุ่มตัวอย่างจัดตามลำดับคือ จัดนิทรรศการ ร้อยละ 90.7 แนะนำหนังสือใหม่ ร้อยละ 82.6 จัดป้ายนิเทศ ร้อยละ 79.1 จัดห้องสมุดเคลื่อนที่ ร้อยละ 47.7 เล่าเรื่องหนังสือ ร้อยละ 18.6 ประกวดการอ่าน ร้อยละ 15.1 และบริการให้ยืมหนังสือทางไปรษณีย์ ร้อยละ 4.7

12. กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 89.5 จะมีการจัดประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดยในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการประชาสัมพันธ์งาน ประมาณ 7 ครั้ง ($X = 7.15$) และจะมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์งานห้องสมุด ร้อยละ 83.7

ตอนที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยด้านต่างๆ กับความสำเร็จในการดำเนินงานร้านค้าขนบท

ในตอนที่ 2 นี้ผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะคือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยด้านต่างๆ กับความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ และความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรในปัจจัยด้านต่างๆ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยด้านต่างๆ กับความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ปรางค์ผลดังนี้

1.1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ

ผู้ใช้บริการ ($r = .6988$) ความพร้อมรับส่วยงาม นำเข้าไปใช้บริการ ($r = .6918$) การประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์งานห้องสมุด ($r = .6352$) การประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด ($r = .6180$) จำนวนวารสารที่บอกรับ ($r = .5765$) สมาชิกของห้องสมุด ($r = .5280$) ความหลากหลายของหนังสือ ($r = .5259$) การมีบริการด้านโสตทัศนูปกรณ์ ($r = .5214$) การมีบริการศูนย์การเรียนรู้ ($r = .4836$) ความสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการ ($r = .4818$) การมีบอร์ดจัดนิทรรศการและป้ายนิเทศ ($r = .4713$) การมีบริการแนะนำการใช้ห้องสมุด ($r = .4597$) จำนวนครั้งในการประชาสัมพันธ์ ($r = .4582$) การจัดกิจกรรมแนะนำหนังสือใหม่ ($r = .4569$) การใช้บัตรรายการในการค้นหาหนังสือของผู้ใช้ห้องสมุด ($r = .4666$) การมีการจัดหมวดหมู่หนังสือ ($r = .4549$) การมีบริการยืมระหว่างห้องสมุด ($r = .4546$) งบประมาณ ($r = .4533$) จำนวนหนังสือพิมพ์ที่บอกรับ ($r = .4462$) การมีบริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ($r = .4395$) การมีอุปกรณ์ในการซ่อมหนังสือ ($r = .4203$) การตกแต่งบริเวณนอกห้องสมุด ($r = .3853$) การมีการจัดนิทรรศการ ($r = .3769$) ความเพียงพอของโต๊ะและเก้าอี้สำหรับนั่งอ่าน ($r = .3709$) การจัดมุมภายในห้องสมุด ($r = .3693$) การทำความสะอาดห้องสมุด ($r = .3621$) และการเปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอแนะรายชื่อหนังสือก่อนการจัดซื้อ ($r = .3549$)

1.2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ การมีการประชุมของคณะกรรมการห้องสมุด ($r = .3323$) ลักษณะของอาคารห้องสมุด ($r = .3224$) ขนาดของอาคารห้องสมุด ($r = .3202$) การมีการจัดป้ายนิเทศ ($r = .3189$) สถานที่ตั้งห้องสมุด ($r = .3130$) การได้รับบริจาคงบประมาณจากหน่วยงานเอกชนและประชาชนในท้องถิ่น ($r = .3108$) การได้รับบริจาคหนังสือ ($r = .3160$) การจัดทำบัตรรายการหนังสือของห้องสมุด ($r = .3067$)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรในปัจจุบันด้านต่างๆ

2.1 สถานที่ตั้งห้องสมุดกับความสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการของผู้ใช้บริการห้องสมุด มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .518$) แสดงว่าถ้าการเดินทางมาใช้บริการห้องสมุดสะดวกสบาย จะทำให้ผู้ใช้บริการมาใช้ห้องสมุดเพิ่มขึ้น

2.2 งบประมาณกับจำนวนหนังสือพิมพ์รายวันที่ห้องสมุดบอกรับ และการมีบริการทางด้านโสตทัศนูปกรณ์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .446$ และ $r = .415$) แสดงว่าถ้าห้องสมุดมีงบประมาณเพียงพอก็สามารถที่จะดำเนินงานจัดซื้อหนังสือพิมพ์ได้มากขึ้น อีกทั้งยังจะบริการทางด้านโสตทัศนูปกรณ์ได้เพิ่มขึ้นด้วย

2.3 จำนวนหนังสือพิมพ์รายวันที่ห้องสมุดบอกรับกับจำนวนสมาชิกและจำนวนผู้ใช้บริการในแต่ละวัน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .544$ และ $r = .567$) แสดงว่าหากมีจำนวนหนังสือพิมพ์ในห้องสมุดเพิ่มขึ้นก็จะมีสมาชิกและผู้ใช้บริการในแต่ละวันมากขึ้น

2.4 จำนวนผู้ใช้บริการห้องสมุดกับความร่มรื่น สวยงาม นำเข้าไปใช้บริการ และการมีบริการทางด้านโสตทัศนูปกรณ์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .512$ และ $r = .468$) แสดงว่า ผู้ใช้บริการห้องสมุดจะเพิ่มขึ้น ถ้าห้องสมุดมีการตกแต่งบริเวณให้เกิดความร่มรื่น สวยงาม และมีการบริการทางด้านโสตทัศนูปกรณ์ที่ดี

2.5 การแลกเปลี่ยนหนังสือกับการมีบริการการยืมระหว่างห้องสมุด มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .536$) แสดงว่าการมีบริการยืมระหว่างห้องสมุด จะทำให้มีหนังสือในห้องสมุดเพิ่มขึ้นโดยการแลกเปลี่ยนหนังสือ

2.6 การมีการจัดหมวดหมู่หนังสือกับความหลากหลายของหนังสือ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .442$) แสดงว่าห้องสมุดมีหนังสือหลากหลาย จะทำให้การจัดหมวดหมู่หนังสือเป็นระบบมากขึ้น

2.7 ความหลากหลายของหนังสือกับการมีบริการศูนย์การเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .442$) แสดงว่า เมื่อห้องสมุดมีหนังสือหลากหลายเพิ่มขึ้น จะทำให้ห้องสมุดบริการทางด้านศูนย์การเรียนรู้ที่ดีได้

2.8 การบริการแนะแนวการศึกษา และอาชีพกับการประสานงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อประชาสัมพันธ์งานห้องสมุดมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .442$) แสดงว่าถ้าห้องสมุดมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น จะทำให้มีการบริการแนะแนวการศึกษา และอาชีพของห้องสมุดได้

2.9 การจัดนิทรรศการกับการมีบอร์ดจัดนิทรรศการ และป้ายนิเทศ และการมีการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อประชาสัมพันธ์งานห้องสมุด มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .401$ และ $r = .414$ และ $r = .509$) แสดงว่าการจัดนิทรรศการของห้องสมุดที่ดีต้องมีบอร์ดจัด และป้ายนิเทศ ซึ่งจะมีผลต่อการประชาสัมพันธ์ทั้งนี้ยังรวมถึงห้องสมุดได้ประสานงานกับหน่วยงานเพื่อประชาสัมพันธ์งานห้องสมุดได้ด้วย

2.10 การประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์งานห้องสมุดกับการมีการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด และจำนวนครั้งของการประชาสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .775$ และ $r = .416$) แสดงว่า ถ้าหากห้องสมุดมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์ก็จะทำให้มีจำนวนครั้งของการประชาสัมพันธ์มากขึ้นรวมถึงการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดก็จะดีขึ้นด้วย

2.11 การตอบคำถามและช่วยค้นคว้ากับการแนะนำการใช้ห้องสมุด มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .459$) แสดงว่าถ้าหากมีการแนะนำการใช้ห้องสมุดก็จะมีบริการการตอบคำถาม และช่วยค้นคว้าของห้องสมุดอีกด้วย

ตอนที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ

เมื่อนำตัวแปรในปัจจัยด้านต่างๆ มาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า มีตัวแปรต้น 13 ตัวที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติดังปรากฏในตาราง เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญของตัวแปรโดยดูจากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (B) พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอคือ ผู้ใช้บริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (B) = .2359 รองลงมาคือการประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์งานห้องสมุด ความสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการ ความพร้อมรับสอยงามนำเข้าไปใช้บริการ ความเพียงพอของหนังสือ จำนวนวารสารที่บอกรับ ความหลากหลายของหนังสือ การจัดมุมต่างๆ ภายในห้องสมุด การมีพัสดุ การมีบริการยืมระหว่างห้องสมุด งบประมาณ การจัดกิจกรรมแนะนำหนังสือใหม่ และการทำความสะอาดห้องสมุด ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (B) = .1982 .1729 .1694 .1634 .1410 .1325 .1173 .1139 .1126 .1103 .1017 และ .0931 ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 13 ตัวนี้สามารถร่วมกันอธิบายความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอได้ถึงร้อยละ 94.01 ($R^2 = .9401$)

และจากตารางที่ 37 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอในรูปของคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\begin{aligned} Z = & 0.2359V_{25} + 0.1982V_{61} + 0.1694V_{29} + 0.1410V_{18} \\ & + 0.1325V_{39} + 0.1634V_{16} + 0.1729V_2 + 0.1126V_{44} \\ & + 0.1103V_9 + 0.1139V_{21} + 0.1173V_{28} + 0.1017V_{53} \\ & + 0.0931V_{26} \end{aligned}$$

ส่วนสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบมีค่า

$$\begin{aligned} Y = & 0.8898 + 1.2075V_{25} + 5.6752V_{61} + 2.9245V_{29} \\ & + 0.8298V_{18} + 3.5993V_{39} + 3.5341V_{16} + 2.8753V_2 \\ & + 2.3911V_{44} + 3.0716V_9 + 5.1460V_{21} + 4.2677V_{28} \end{aligned}$$

$$+ 2.8348V53 + 1.7844V26$$

- เมื่อ V25 แทน ผู้ใช้บริการ
 V61 แทน การประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์
 งานห้องสมุด
 V29 แทน ความร่วมมือในสอยงามนำเข้าไปใช้บริการ
 V18 แทน จำนวนวารสารที่บอกรับ
 V39 แทน ความหลากหลายของหนังสือ
 V16 แทน ความเพียงพอของหนังสือ
 V 2 แทน ความสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการ
 V44 แทน การมีบริการยืมระหว่างห้องสมุด
 V 9 แทน งบประมาณ
 V21 แทน การมีพัสดุ
 V28 แทน การจัดมุมต่างๆ ภายในห้องสมุด
 V53 แทน การจัดกิจกรรมแนะนำหนังสือใหม่
 V26 แทน การทำความสะอาดห้องสมุด

$$\text{และค่าคงที่} = 0.8898$$

$$\text{ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน} = 4.4065$$

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ภาคเหนือ ปรากฏว่ามีตัวแปรในปัจจุบันด้านต่างๆ ได้รับการคัดเลือกเข้าในสมการพยากรณ์ 13 ตัว ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายผลตามลำดับดังนี้

5.1 ผู้ใช้บริการ

ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ผู้ใช้บริการ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ภาคเหนือ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ได้สอดคล้องกับที่คณะผู้เขียนคู่มือปฏิบัติงานบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน (2521 : 1-5) ได้กล่าวไว้ว่าองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญต่อการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน คือ ผู้ใช้บริการ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้ให้บริการเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่ห้องสมุดทุกประเภทต่างมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้รับข่าวสารข้อมูล ความรู้ ความบันเทิง จรรโลงใจ ดังนั้นผู้ให้บริการจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานห้องสมุดทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ดังจะเห็นได้จากถ้าห้องสมุดใดมีผู้ใช้บริการในแต่ละวันเป็นจำนวนมาก ห้องสมุดนั้นมักจะมีการบริหารจัดการ และการบริการที่ดีเป็นที่ดึงดูดใจ ตรงกันข้ามถ้าห้องสมุดใดมีผู้ใช้บริการน้อย ห้องสมุดนั้นมักจะมีระบบการจัดการและการให้บริการที่ไม่มีประสิทธิภาพนัก

และหากจะมองในอีกมุมหนึ่งก็จะเห็นว่าถ้าห้องสมุดใดมีระบบการบริหารจัดการ และการให้บริการที่ดีเป็นที่ดึงดูดใจ ผู้ใช้บริการก็จะอยากไปใช้บริการ ดังนั้นตัวแปรผู้ให้บริการจึงมีผลที่จะผลักดันให้ห้องสมุดประชาชนประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

อนึ่งจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีผู้มาใช้บริการห้องสมุดประชาชนอำเภอในภาคเหนือโดยเฉลี่ยต่อวันจำนวน 68 คน ซึ่งใกล้เคียงกับผลการประเมินการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2532 : 21) ที่กล่าวว่า ในห้องสมุดประชาชนอำเภอขนาดกลางมีผู้มาใช้บริการโดยเฉลี่ยต่อวัน 85 คน ขนาดเล็ก 61 คน

5.2 จำนวนวารสารที่บอกรับ/ความหลากหลายของหนังสือ

ความเพียงพอของหนังสือ

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า จำนวนวารสารที่บอกรับ ความหลากหลายของหนังสือ และความเพียงพอของหนังสือ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ

หนังสือ สิ่งพิมพ์นั้น เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการดำเนินงานของห้องสมุด ภัทรธาดา ยมนา (อ้างถึงในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2531 : 5-11) กล่าวว่าองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาห้องสมุดประชาชน ประการหนึ่งคือ การมีหนังสือหลายประเภท หลากหลายตามความต้องการของประชาชน และมีการจัดหมวดหมู่หนังสือให้ค้นคว้าได้ในเวลาที่รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับที่ลัดดา รุ่งวิสัย (2525 : 28) กล่าวว่าจำนวนหนังสือสิ่งพิมพ์และการมีหนังสือที่ตรงกับความต้องการมีผลต่อการใช้และไม่ใช้ห้องสมุดประชาชน

พัชรา ศีลรักษา (2521 : 1-2) กล่าวถึงองค์ประกอบที่จะทำให้ห้องสมุดสามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพว่าจะต้องมีหนังสือสิ่งพิมพ์หลายประเภทวิชา ไว้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาห้องสมุดของกองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน (2526 : 13-17) ที่กล่าวว่าห้องสมุดควรมีวัสดุอุปกรณ์ หนังสือ และสิ่งพิมพ์เพื่อให้บริการอย่างเพียงพอ

จึงสรุปได้ว่าจำนวนวารสารที่ห้องสมุดบอกรับ ความหลากหลาย และเพียงพอของหนังสือมีผลต่อการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จของห้องสมุดประชาชนอำเภอ

5.3 ความสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการ

ความสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ข้อค้นพบจากการศึกษารึ้นนี้ สอดคล้องกับที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2532 : 51) ได้ประเมินผลห้องสมุดประชาชนพบว่าองค์ประกอบของห้องสมุดประชาชนที่ได้รับรางวัลดีเด่นข้อแรกคือ ท่าเลและสถานที่ตั้งอยู่ในย่านชุมชน ติดถนน การคมนาคมสะดวก และยังสอดคล้องกับที่ภัทรธาดา ยมนา (อ้างแล้ว : 5-11) สรุปเอาไว้ว่า ท่าเลที่ตั้งห้องสมุดต้องเป็นสถานที่ที่ประชาชนจะไปใช้ได้ง่าย สะดวก อยู่บนเส้นทางเดินทางของประชาชน ลัดดา รุ่งวิสัย (2525 : 28) ก็ศึกษาพบว่าความสะดวกในการเดินทางไปใช้ห้องสมุด มีผลต่อการใช้และไม่ใช้ห้องสมุดประชาชน และเรณู เปี้ยชื่อ (2532 : 117-123) ได้เสนอว่าสถานที่ตั้งห้องสมุดประชาชนควรอยู่ในเขตชุมชน

5.4 ความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานนำไปใช้ให้บริการ/การทำความสะอาด
ห้องสมุด/การจัดมุมต่างๆ ภายในห้องสมุด/การมีพัฒนา

จากผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จใน
การดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภออีกประการหนึ่งคือ ความร่วมมือร่วมใจของ
หน่วยงานนำไปใช้ให้บริการ และการทำความสะอาดห้องสมุด ณรงค์ศักดิ์ กุลจินต์ (2531 :
3-4) ก็ได้เสนอแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของห้องสมุด
ประชาชนว่าต้องปรับปรุงอาคารสถานที่ให้ร่มรื่น สบายตา และจากการสรุปผลกา
รอบรมบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาชน (2531 : 5-7) ได้สรุปแนว
ทางในการพัฒนาห้องสมุด เพื่อจูงใจให้ประชาชนมาใช้บริการให้มากขึ้นว่าอาคารส
ถานที่ทั้งภายใน และภายนอกควรสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สบายตา ร่มเย็น
น่าเข้ามาใช้บริการ บรรยากาศภายในห้องสมุดควรมีชีวิตชีวา ผู้วิจัยคิดว่าความ
สะอาด และความร่วมมือร่วมใจของห้องสมุด จะเป็นสิ่งดึงดูดให้ผู้ให้บริการมาใช้
ห้องสมุด อันจะส่งผลให้ห้องสมุดต้องพัฒนาตัวเองไปในตัวด้วย

ส่วนการมีพัฒมนั้นจะทำให้บรรยากาศภายในห้องสมุดไม่ร้อน
อบอ้าว การถ่ายเทอากาศดี สร้างความสบายให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุด ซึ่งการมีพัฒมนั้น
ห้องสมุดส่วนใหญ่มักจะมองข้ามความสำคัญไป ฉะนั้นห้องสมุดจึงควรพิจารณาจัดซื้อ
และติดตั้งให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของห้องสมุด เพราะผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ต้องการความ
เย็นสบาย ซึ่งถ้าห้องสมุดขนาดใหญ่ มีงบประมาณมาก จะติดตั้งเครื่องปรับอากาศก็
จะเป็นการดีเป็นอย่างยิ่ง

ขณะเดียวกันการจัดมุมต่างๆ ภายในห้องสมุด การจัดมุม
ต่างๆ ตามลักษณะการใช้ของประชาชน มีการตกแต่งบริเวณภายในให้หน้าเข้าไปใช้
การจัดวางวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสม สะดวกแก่การใช้ของประชาชนเหล่านี้ล้วนแต่มี
ผลต่อการที่จะทำให้ห้องสมุดประสบความสำเร็จ

5.5 งบประมาณ

งบประมาณ เป็นตัวแปรที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้การดำเนินงานของห้องสมุดประชาชนประสบความสำเร็จ เนื่องจากงบประมาณถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานห้องสมุดกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2532 : 51) จิรายุ ดาศรี (2524 : 242) สุทธิลักษณ์ อาพันธ์วงศ์ (2525 : 1) พัชรา ศีลรักษา (2521 : 1-2) คณะอาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2521 : 4) ล้วนกล่าวไว้ในทำนองที่สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ว่า องค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลต่อการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนคือ การได้รับเงินงบประมาณอย่างเพียงพอ เป็นประจำทุกปี ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปจัดซื้อ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่างๆ มาไว้บริการต่อไป

5.6 การมีบริการยืมระหว่างห้องสมุด

การมีบริการยืมระหว่างห้องสมุดก็เป็นตัวแปรอีกตัวหนึ่งที่ถูกเลือกไว้ในสมการพยากรณ์ความสำเร็จของห้องสมุดประชาชน ผู้วิจัยคิดว่าการยืมระหว่างห้องสมุดเป็นบริการที่จะทำให้ผู้ใช้ได้เอกสารสิ่งพิมพ์ที่ต้องการในกรณีที่อยู่ในห้องสมุดไม่มีเอกสารที่ว่านี้ การให้บริการแบบนี้ จะช่วยบรรเทาปัญหาความไม่เพียงพอของหนังสือ และการไม่มีหนังสือที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ในห้องสมุดได้ อันจะทำให้ผู้ใช้มีความพึงพอใจในบริการของห้องสมุด ด้วยเหตุนี้การมีบริการยืมระหว่างห้องสมุดจึงเป็นตัวแปรที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ

5.7 การจัดกิจกรรมแนะนำหนังสือใหม่

จากการศึกษาพบว่า การจัดแนะนำหนังสือใหม่ เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชนอำเภอ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับที่พัชรา ศีลรักษา (2521 : 2) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้ห้องสมุดสามารถให้บริการมวลชนสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพประการหนึ่งว่า ห้องสมุดจะต้องมีบริการต่างๆ เพื่อช่วยผู้อ่าน เช่น บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า การจัดทำรายชื่อนหนังสือใหม่ และจากการประเมินผลห้องสมุดประชาชนของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

เรียน (2532 : 48) ก็ได้เสนอข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุดว่า ควรจะมีการแนะนำหนังสือใหม่ การแนะนำหนังสือต่างๆ ในแต่ละหมวด จะเห็นได้ว่า การแนะนำหนังสือใหม่นั้นเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้ใช้ได้ทราบความเคลื่อนไหวของห้องสมุดในส่วนของหนังสือสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดได้รับมาใหม่ และหนังสือใหม่นั้นอยู่ในความสนใจของตนหรือไม่ เพื่อจะได้มายืมอ่านต่อไป

5.8 การประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์งาน

ห้องสมุด

ภัทรดา ยมนา (อ้างแล้ว : 5-11) ได้เสนอแนะไว้ว่า การมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อดึงดูดคนมารู้จักห้องสมุด และเผยแพร่กิจกรรม หรือสิ่งๆ ที่ห้องสมุดรู้ให้ประชาชนได้รับทราบและชักชวนให้มาใช้สิ่งเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอันหนึ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาห้องสมุดประชาชน กรมการศึกษานอกโรงเรียนเอง (2532 : 65) ก็ได้เสนอแนะให้ห้องสมุดประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จักอย่างทั่วถึง และเข้ามาใช้บริการมีการขอความร่วมมือจากองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน การประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์งานห้องสมุด จะช่วยให้สามารถทำการประชาสัมพันธ์ได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึงขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ

6.1.1 การดำเนินงานห้องสมุดประชาชน ควรสร้างห้องสมุดให้เป็นเอกเทศ ตั้งอยู่ในชุมชน มีป้ายห้องสมุดบอกไว้อย่างชัดเจน ดำเนินการพัฒนาปรับปรุง ตกแต่งภายในห้องสมุดให้ดีขึ้น ปราศจากเสียงรบกวนให้มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้ดี ตกแต่งห้องสมุดให้สวยงาม

6.1.2 ควรมีเจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้ครบทุกห้องสมุด จัดเจ้าหน้าที่ให้กับห้องสมุดที่มีบุคลากรโดยจัดอบรมให้ความรู้ให้เรื่องบรรณารักษ์แก่เจ้าหน้าที่ห้องสมุด พาเจ้าหน้าที่ไปศึกษาดูงาน จัดสวัสดิการ สร้างแรงจูงใจ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่

6.1.3 กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อจัดซื้อเครื่องพิมพ์ดีด โทรทัศน์ วิทยุ พัฒลม เครื่องทำน้ำเย็น วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็น และหนังสือใหม่ตามความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยจัดสรรงบประมาณให้ตามความจำเป็นของห้องสมุดแต่ละแห่งแตกต่างกันไป

6.1.4 ควรมีการนิเทศ ติดตามผลอย่างเป็นระบบ จัดหาโครงการหนังสือให้เป็นมาตรฐาน มีการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการ จัดหาโครงการหนังสือหมุนเวียนไปตำบลและหมู่บ้าน จัดประกวดห้องสมุด เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุด เช่น เป็นคณะกรรมการห้องสมุด เป็นต้น

6.1.5 ห้องสมุดประชาชนจะต้องเป็นศูนย์รวมวิทยากรทุกรูปแบบข่าวสาร บันเทิง วัฒนธรรม และสื่อประเภทต่างๆ เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนที่ทันสมัยอยู่เสมอ จัดมุมต่างๆ ภายในห้องสมุด เช่น มุมวิทยาศาสตร์ มุมเด็ก มุมแนะแนวการศึกษาและอาชีพ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่อง

6.1.6 ควรมีการประชาสัมพันธ์ ชักชวนให้ประชาชนเข้ามามีใช้บริการห้องสมุด ให้มีความร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของรัฐในท้องถิ่น และเอกชน ขอรับบริจาคหนังสือจากประชาชน และเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในห้องสมุดในลักษณะของความเป็นเจ้าของ

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณมักจะมีจุดอ่อนในเลือกกลุ่มตัวแปรต้น ในทางทฤษฎีได้แนะนำว่าควรเลือกกลุ่มตัวแปรต้นที่มีค่าสหสัมพันธ์ภายในต่ำ เพื่อป้องกันการเกิดมัลติคอลลิเนียริตี้ (Multicollinearity) $r > .75$ คือปัญหาตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงซึ่งมีผลทำให้ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard error) สูงอันจะส่งผลถึงการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ค่าเอฟ (F-test) ก่อให้เกิดความลำบากในการอภิปรายความแปรปรวน หรือการกระจายของตัวแปรตามแต่ในทางปฏิบัติมักจะไม่สามารถทำได้ ได้มีผู้เสนอให้ดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) (Kerlinger and Pedhazur : 441, 443) กลุ่มตัวแปรต้นก่อนที่

จะนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ทั้งนี้การวิเคราะห์องค์ประกอบจะช่วยลดตัวแปรต้นให้เหลือน้อยลงด้วย

6.2.2 ผลการวิจัยครั้งนี้ให้คำตอบได้แต่เพียงว่า ตัวแปรอะไรบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอ ภาคเหนือ แต่ไม่สามารถตอบได้ว่า จะมีวิธีการจัดการทำให้เกิดตัวแปรต่างๆ ที่อยู่ในสมการได้อย่างไร จึงจะได้ผลและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ จึงควรดำเนินการวิจัยว่าน่าจะมีวิธีการจัดการตัวแปรเหล่านั้นได้อย่างไร